

Socialdepartementet
Enheten för familj och sociala tjänster, FST .
103 33 Stockholm

Datum
2011-06-14

Ert dnr
S2010/9077/EST

Vårt dnr
2011/049

Angående remiss av betänkandet gårdsförsäljning (SOU 2010:98)

Näringslivets Regelnämnd NNR har tagit del av det presenterade förslaget och önskar lämna följande synpunkter.

I det aktuella betänkandet presenteras ett förslag till regelverk som berör s.k. gårdsförsäljning av alkohol. Utredningen har som utgångspunkt haft att förhålla sig till de villkor som härstammar från EU-rätten och som gäller för det svenska detaljhandelsmonopolet. Därtill har utredningen som central utgångspunkt haft att förhålla sig till de allmänna riktlinjer som följer av alkohollagen. Utredningen landar i ett förslag som medför att gårdsförsäljning ska kunna tillåtas. Förslaget är förknippat med relativt många villkor för att en näringsidkare ska kunna erhålla möjligheten att försälja produkter som är tillståndspliktiga enligt föreslaget regelverk.

NNR finner att det är positivt att regeringen har tagit initiativ som kan skapa nya affärsmöjligheter på landsbygden genom att presentera ett förslag med gårdsförsäljning. Utredningen visar att förslaget som presenteras är förenligt med EU-rätten och kommer inte att hota Systembolagets särställning. Vi välkomnar och stödjer förslaget med ett system för att öppna för gårdsförsäljning.

Utredningsförslaget är förknippat med ett flertal krav och restriktioner. NNR finner här att det handlar om helt nya affärsområden och i detta perspektiv måste regeringen vara medveten om att enskilda krav och den sammanlagda kravbilden som följer av lagstiftningen skapar grundläggande etableringskostnader. Det gäller med andra ord att krav som ska ligga till grund för att erhålla tillstånd måste anses vara proportionella och ändamålsenliga redan initialt när marknaden öppnas om den ska kunna utvecklas över tid.

En generell utgångspunkt har från utredningens sida varit att lyfta över stora delar av den nya alkohollagen utan att det förs någon argumentation om att problembilden i allt väsentligt skiljer sig åt med avseende på volym och den geografiska placeringen av tillstånden. NNR finner att det kan diskuteras om flera av alkoholagens krav är ändamålsenliga för en verksamhet som gårdsförsäljning. NNR vill nedan peka på att det sannolikt finns skäl att i den kommande beredningen vidare diskutera några olika kravställningar och utgångspunkter i föreslagen lagstiftning.

Frågan om ordningsproblem är exempelvis sannolikt en mycket mer relevant frågeställning för serveringsställen i större tätorter där alkoholkonsumtionen tar sig andra uttryck jämfört med en kulinariskt intresserad kundgrupp som väljer att besöka en gårdsbutik och som under ordnade former önskar prova lokala produkter. Att i detta perspektiv kräva polismyndighetens yttrande i prövningen anser NNR vara en åtgärd som i sak inte kan förväntas tillföra något i alla ärenden. Kravet utgår från att polismyndigheten förväntas framföra åsikter av bl.a. ordningskaraktär förknippat med ett känt geografiskt område. Men i detta fall handlar det i flertalet fall sannolikt om nya geografiska områden och i många fall om glest befolkade områden där det inte tidigare förekommit någon servering eller försäljning av alkohol. Därtill har polisen högst sannolikt ingen kunskap om den allmänna lämplighet om olika personer som de överhuvudtaget aldrig haft kontakt med. För att få en smidigare och mer rättsäker tillståndsprövning föreslår NNR att det ska finnas en möjlighet att inhämta polismyndighetens yttrande, men det skall sålunda inte vara ett generellt krav för tillstånd.

När det gäller frågan om vilka produkter som ska få säljas vill NNR peka på att framställningen i kapitel 7.5,2 lyfter fram tre typer av varor och att tillstånd till gårdsförsäljning ska ges för antingen vin, spritdrycker eller öl. Vi finner att det är marknadshämmande att knyta tillstånden till var och en av dessa tre kategorier av produkter. Även om det i ett initialt skede inte kommer att finnas ett behov av tillstånd till fler än en produktgrupp, kan det i framtiden inte uteslutas att det finns företag som önskar utveckla verksamheten. I detta perspektiv bör den kommande beredningen beakta skälen för att inte skapa denna form av tillväxtbarriärer i lagstiftningen.

Beträffande den individuella kvoten som utredningen föreslår är NNR frågande till motiven bakom denna del av föreslaget och som föreslås gälla för varje enskilt besökstillfälle. Det kan antas att denna marknad kommer att vara orienterad till vissa säsonger varav besökare som verkligen har, eller får preferenser, för en given produkt sannolikt inte kommer att besöka tillverkaren vid så många olika besökstillfällen per år. Mot denna bakgrund finner vi att systemet med individuella kvoter inte känns motiverade. Det argumenteras för att regleringen med individuella kvoter kan motiveras utifrån folkhälsoskäl, men frågan är här om inte kundsegmentet har helt andra preferenser än den som ligger till grund för inköp av alkohol från Systembolaget eller vid egen införsel. Trots allt och även vid antagande om en mycket gynnsam utveckling av en ordning med gårdsförsäljning kommer konsumtionen med tillhörande volymrestriktioner av försäljningen att vara mycket begränsad i förhållande till den som härstammar från andra inköpskanaler.

Befogenhet till försäljning ska endast ges till tillståndshavaren och den eller de som får uppdraget att vara försäljningsansvariga. NNR menar att det redan i formell mening är verksamhetsutövaren som i allt väsentligt har det fulla juridiska ansvaret och därtill en form av principalansvar för de anställda. Mot denna bakgrund kan vi inte se några motiv för att i detalj reglera frågan om vem eller vilka som får sälja de produkter som omfattas av tillståndet.

När det gäller de bemyndigande som föreslås i utredningen finner NNR att det kan uppstå osakliga skillnader i tillämpningen om det inte i förarbetena diskuteras inom vilka ramar kommunerna ska kunna tillämpa regelverket. NNR finner det som positivt att framställningen i betänkandet är tydligt när det gäller frågan om öppettider som sannolikt annars kan bli föremål för diskussion.

Det förekommer inom området en relativt omfattande rapportering av försäljningsstatistik med hög frekvens till Folkhälsoinstitutet. NNR vill här vädja till regeringen att inte ge behörig myndighet någon motsvarande befogenhet för att ta in samma uppgifter från de som kommer att bedriva gårdsförsäljning. Det är i sammanhanget mycket små aktörer och försumbara kvantiteter som kommer att försälas, vilket omöjligt talar för att det kan finnas ett motsvarande intresse av att månadsvis eller kvartalsvis kunna följa utvecklingen.

När det gäller folkhälsoaspekten finner NNR att utredningen presenterar beräkningar som bygger på väsentligt andra förutsättningar än vad utredningen presenter, se vidare bilaga 4. De effektberäkningar som redovisas utgår från att det inte finns någon volymbegränsning, vilket blir samma effekt som att det ska öppnas 200 eller 500 nya försäljningsställen. Vi finner att skälen för att utgå från dessa radikalt andra beräkningsgrunder är oklar. Det förs något oklart resonemang i bilagan om att detaljhandelsregler alltid över tid luckras upp, vilket är det enda argument som ligger till grund för att inte utgå från de faktiska volymrestriktioner som utredningen presenterar. NNR finner att dessa effektberäkningar inte kan ligga till grund för en saklig skattning av eventuella folkhälsoaspekter som kan bli följden av presenterat förslag.

Med vänliga hälsningar
NÄRINGSLIVET REGELNÄMND

Tomas Lööv